

De verwoesting van de Amazone en de Cerrado-savanne

Samenvatting praktijkonderzoek
Eerlijke Geldwijzer over
ontbossingsrisico's in de
toeleveringsketens van soja
en rundvlees

Samenvatting

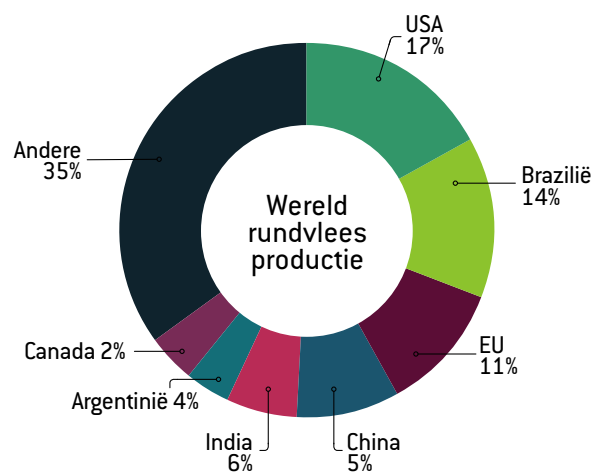
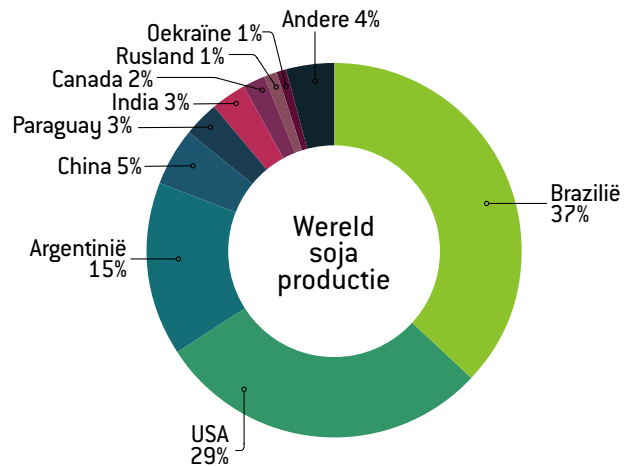
De ontbossing in de Amazone en de Cerrado-savanne in Brazilië wordt vooral veroorzaakt door veeteelt (voor rundvlees) en sojateelt. Sojabonen worden voornamelijk verbouwd voor het sojameel dat wordt gebruikt als veevoer in de varkens-, melkvee- en pluimveehouderij in Brazilië, China, de Europese Unie en elders. Dit rapport laat zien hoe 21 in Nederland actieve bankgroepen, verzekeraars en pensioenfondsen betrokken zijn bij de ontbossing in deze gebieden.

Ontbossing veroorzaakt verlies aan biodiversiteit, heeft gevolgen voor de waterkringloop en draagt sterk bij aan de uitstoot van broeikasgassen. Het leidt ook tot meer contact tussen wilde dieren en mensen, waardoor het risico op zoönosen toeneemt. Ontbossing gaat ook gepaard met mensenrechtenschendingen en omdat soja vooral als veevoer wordt gebruikt, hangt de ontbossing in deze regio's samen met ernstige dierenwelzijnschendingen in de intensieve veehouderij. Het certificeren van 'verantwoorde' soja schiet tekort om ontbossing te voorkomen en het voedselsysteem te verduurzamen.

Rol van de financiële sector

In dit onderzoeksproject zijn 59 bedrijven uit Brazilië, China en Europa geselecteerd, die direct betrokken zijn bij de sojateelt of veeteelt in de Cerrado- en Amazone-regio's of die een belangrijke rol spelen in de binnenlandse of internationale toeleveringsketens van soja en rundvlees. Voor de Eerlijke Geldwijzer en haar partners Both ENDS en Hivos werd onderzocht welke financiële instellingen deze bedrijven financieren of er in beleggen. Vervolgens werd gekeken naar het beleid en de acties (screening, engagement, stemmen, clausules in contracten, desinvesteringen en collectieve initiatieven) van deze financiële instellingen die betrokken zijn bij de financiering van de internationale toeleveringsketens van soja en rundvlees.

De rol van Brazilië in soja en rundvleesproductie wereldwijd, 2019

Bankgroepen

Bankgroep	Leningen*	Emissies*	Beleggingen**	Beleids beoordeling	Engagement score	Eind beoordeling
ABN Amro	2.090	165	38	6,6	3,3	
De Volksbank	0	0	0	Niet beoordeeld	Niet beoordeeld	
ING	4.905	1.839	1	6,4	3,1	
NIBC	55	0	0	5,6	2,3	
Rabobank	5.066	677	0	7,1	5,4	
Triodos	0	0	46	8,6	4,6	
Van Lanschot Kempen	0	0	82	5,1	2,7	
Totaal	12.116	2.681	167			

*USD mln, 2015-2020 **USD mln, meest recent

Verzekeringsmaatschappijen

Verzekerings- maatschappij	Aandelen**	Obligaties**	Beleids beoordeling	Engagement score	Eind beoordeling
Achmea	1	0	Niet beoordeeld	Niet beoordeeld	
Aegon	20	25	4,9	5,0	
Allianz	222	301	4,8	5,8	
ASR	24	0	8,3	5,0	
CZ	0	0	Niet beoordeeld	Niet beoordeeld	
Menzis	0	0	Niet beoordeeld	Niet beoordeeld	
NN	98	8	7,2	5,8	
VGZ	0	0	Niet beoordeeld	Niet beoordeeld	
Vivat	79	7	8,6	6,2	
Totaal	444	341			

**USD mln, meest recent

Onlangs gekapt en verbrand regenwoud veranderd in een veeboerderij in het Braziliaanse Amazonegebied

Pensioenfondsen

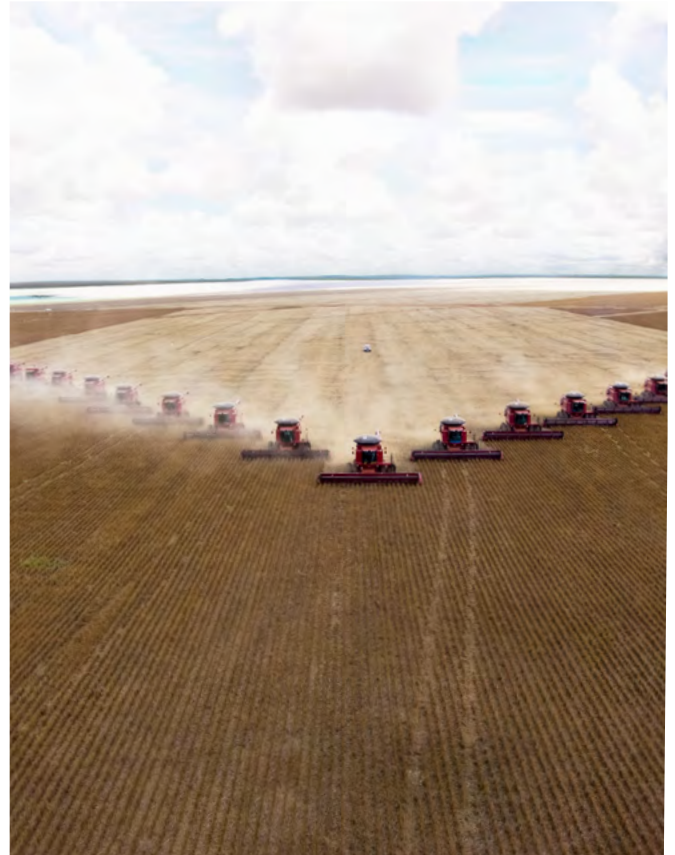
Pensioenfonds	Aandelen**	Obligaties**	Beleids beoordeling	Engagement score	Eind beoordeling
ABP	579	111	3,5	8,1	
BPF Bouw	71	20	3,3	6,9	
BPL Pensioen	n.b.	n.b.	2,4	2,7	
Pensioenfonds Detailhandel	n.b.	0	2,8	3,1	
Pensioenfonds Horeca en Catering	9	2	3,0	4,6	
Pensioenfonds Vervoer	n.b.	n.b.	2,3	3,1	
Pensioenfonds Zorg en Welzijn	258	197	3,7	7,3	
PME	77	120	2,9	3,8	
PMT	70	217	3,5	4,2	
StiPP	n.b.	n.b.	1,7	3,5	
Totaal	1.064	667			

**USD mln, meest recent

Conclusies

Op basis van de uitkomsten van dit onderzoek kunnen de volgende conclusies worden getrokken:

- 1.** Zes van de zeven Nederlandse banken, vijf van de negen verzekeringsmaatschappijen actief in Nederland en tien van de tien Nederlandse pensioenfondsen hebben financiële relaties met 59 belangrijke bedrijven die risico's op ontbossing met zich mee brengen;
- 2.** Vier Nederlandse banken verstrekten in de periode 2015-2020 voor in totaal 12,1 miljard dollar aan leningen aan de geselecteerde 59 bedrijven en hielpen hen met de uitgifte van aandelen en obligaties ter waarde van 2,7 miljard dollar. Zes in Nederland actieve verzekeraars hebben momenteel 785 miljoen dollar belegd in aandelen en obligaties van deze bedrijven. Zes Nederlandse pensioenfondsen hebben 1,7 miljard dollar belegd en de vermogensbeheerders van vier Nederlandse banken nog eens 167 miljoen dollar.
- 3.** Het meeste Nederlandse geld gaat naar de sojahandelaren Cargill (Verenigde Staten) en Louis Dreyfus (Nederland), gevolgd door het Franse zuivelconcern Danone en het Braziliaanse vleesbedrijf JBS.
- 4.** Vijf van de onderzochte financiële instellingen (Achmea, CZ, De Volksbank, Menzis en VGZ) hebben geen financiële betrokkenheid bij de soja- en rundvleessector.
- 5.** Geen van de overige 21 banken, verzekeraars en pensioenfondsen neemt voldoende maatregelen (screening, engagement, stemmen, desinvestering, enz.) die gebaseerd zijn op een krachtig beleid om ontbossing in de Amazone- en Cerrado-regio's te voorkomen en te stoppen.
- 6.** Vier financiële instellingen (Triodos, ASR, NN en Vivat) kunnen aantonen dat zij maatregelen nemen om te voorkomen dat de bedrijven waarmee zij financiële relaties hebben direct of indirect (via hun toeleveringsketens) betrokken zijn bij

Massale sojabonen oogst op een boerderij in Campo Verde, Brazilië

ontbossing. Aangezien er nog steeds zwakke punten zijn in hun beleid en/of engagement-inspanningen, kunnen ze er nog niet zeker van zijn dat ze voldoende stappen ondernemen om betrokkenheid bij ontbossing en aanverwante duurzaamheidsvraagstukken zoals biodiversiteit, klimaatverandering, landrechten en dierenwelzijn te voorkomen.

7. Acht financiële instellingen verstrekten informatie voor dit onderzoek. Van de andere 18 financiële instellingen zijn er 14 blootgesteld aan bedrijven met een risico op ontbossing in de internationale toeleveringsketens van soja en rundvlees. Hun onwil om mee te werken aan dit onderzoek toont een gebrek aan transparantie met betrekking tot legitieme verzoeken van maatschappelijke organisaties.

Aanbevelingen

Financiële instellingen

Op basis van de uitkomsten van dit onderzoek doen de Eerlijke Geldwijzer en haar partners Both ENDS en Hivos de volgende aanbevelingen aan financiële instellingen:

1. Zet in op nultolerantie voor ontbossing in alle financiële relaties: Ontwikkel een visie op alternatieve ontwikkelingspaden voor een duurzaam, kringlooplandbouwsysteem.

2. Ontwikkel een robuust beleid inzake ontbossing en duurzame voedselsystemen: Stel duidelijke en strikte criteria vast op het vlak van klimaat, biodiversiteit, gezondheid, mensenrechten en dierenwelzijn.

3. Openbaar maken en transparant zijn: Wees transparant over beleggingen en financieringen, het beleid op het gebied van ontbossing, screeningprocedures, engagementprocessen, stemgedrag en collectieve initiatieven.

4. Communiceer verwachtingen en formaliseer vereisten: Communiceer duidelijk over duurzaamheidsverwachtingen naar nieuwe en bestaande klanten en ondernemingen waarin wordt belegd, en leg verwachtingen vast in het leningscontract.

5. Screen alle bedrijven die een risico op ontbossing creëren: Screen regelmatig alle bedrijven in lenings- en beleggingsportefeuilles die een risico op ontbossing creëren, niet alleen nieuwe klanten of beleggingen.

6. Sluit duidelijke overtreders uit: Wanneer het screeningproces duidelijk maakt dat een bedrijf systematisch betrokken is bij ontbossing en de vooruitzichten voor verbetering zijn slecht, moet dit bedrijf uitgesloten worden van beleggingen en financieringen.

7. Engagement met bedrijven: Engagement met bedrijven moet leiden tot een tijdgebonden actieplan waaraan het bedrijf zich committeert, inclusief een duidelijke beschrijving van de gevolgen wanneer het bedrijf deze verplichtingen niet nakomt.

8. In de gaten houden en handelen: Bewaak de voortgang van het bedrijf bij het implementeren van een actieplan en besluit wanneer noodzakelijk om de relatie te verbreken.

9. Stemmen op resoluties van aandeelhouders over ontbossing: Beleggers dienen hun stemrecht te gebruiken op de aandelen van bedrijven met een ontbossingsrisico die zij bezitten.

10. Neem collectief initiatief: Werk samen met andere belanghebbenden om collectief een beroep te doen op de spelers in de toeleveringsketens van soja en rundvlees, evenals de Braziliaanse overheid, om ontbossing en de bijbehorende negatieve duurzaamheidseffecten uit te bannen.

11. Zorg voor effectieve klachtenmechanismen: Er moeten effectieve klachtenmechanismen zijn voor alle relevante belanghebbenden, die kunnen worden getroffen door ontbossing die in verband gebracht kan worden met bedrijven die financiële instellingen financieren of waarin ze beleggen.

Nederlandse overheid

Financiële instellingen kunnen de vereiste veranderingen niet alleen tot stand brengen, vooral overheden moeten sterk leiderschap tonen. Op basis van de uitkomsten van dit onderzoek doen de Eerlijke Geldwijzer en haar partners Both ENDS en Hivos de volgende aanbevelingen aan de Nederlandse overheid:

12. Ontwikkel en implementeer samenhangend beleid voor de overgang naar kringlooplandbouw en duurzame voedselsystemen. Dit omvat onder meer:

1. beleid dat een geleidelijke stopzetting van de invoer van soja van over de Atlantische Oceaan voor veevoer waarborgt;
2. verschuiving van niet-duurzaam voedsel dat sterk afhankelijk is van dierlijke eiwitten, naar gezonde, duurzame, voornamelijk plantaardige voeding;
3. verbetering van dierenwelzijnsnormen, met inbegrip van de introductie van rassen met een hoger welzijn en de afschaffing van kooien.

13. Introduceer algemene due diligence-wetgeving voor bedrijven, inclusief financiële instellingen, om volledige naleving van de OESO-richtlijnen en UNGPs te garanderen.

Europese Unie

Op basis van de uitkomsten van dit onderzoek doen de Eerlijke Geldwijzer en haar partners Both ENDS en Hivos de volgende aanbeveling aan de EU:

14. Introduceer op EU-niveau wetgeving over de markttoegang van grondstoffen waarvan de winning, oogst of productie een nadelig effect heeft of dreigt te hebben op bossen, andere eco-systemen en gerelateerde problemen op het gebied van mensenrechten en dierenwelzijn. Deze wetgeving moet ook due diligence-regels bevatten voor onder meer financiële instellingen.

Ontbossing om land vrij te maken voor plantages

Dit praktijkonderzoek werd uitgevoerd in opdracht van de Eerlijke Geldwijzer in samenwerking met Hivos en Both ENDS. De Eerlijke Geldwijzer is een coalitie van: Amnesty International, Milieudefensie, Oxfam Novib, PAX en World Animal Protection. Het rapport is onderzocht en geschreven door Jan Willem van Gelder en Barbara Kuepper van Profundo, met uitzondering van hoofdstuk 1. Ward Warmerdam, Léa Pham Van, Lennart van Loenen, Stefanie Geurts, Retno Kusumaningtyas en Juliette Laplane (allen Profundo) droegen bij aan de data verzameling en analyse. Hoofdstuk 1 over ontbossing in de Amazone- en Cerrado-regio's is geschreven door dr. Tim Boekhout van Solinge, geograaf-criminoloog, onafhankelijk (VN) adviseur en onderzoeker criminologie aan de Erasmus Universiteit Rotterdam, met bijdragen van dr. Dirk-Jan Verdonk, directeur World Animal Protection Nederland.

Profundo
Research & advice

